

POSTANOWIENIE

Dnia 7 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku D.N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 7 czerwca 2018 r.,

zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w P.

z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa .../17,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2018 r. Sąd Apelacyjny w P. odrzucił skargę D.N.o wznowienie postępowania.

Sąd drugiej instancji podał, że decyzją z dnia 21 czerwca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., odmówił D.N. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Odwołanie ubezpieczonej zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 13 listopada 2015 r. Sąd Apelacyjny nie podzielił apelacji wnioskodawczynie (została ona oddalona wyrokiem z dnia 2 marca 2017 r.).

Pismem z dnia 27 listopada 2017 r. D. N. złożyła skargę o wznowienie postępowania wskazując, iż pojawiły się nowe okoliczności i środki dowodowe w sprawie, które ujawniły się po wydaniu wyroku z dnia 2 marca 2017 r., których

dotychczas nie mogła przedstawić, a które miałyby wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. D. N. powołała się bowiem na orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 10 października 2017 r., z którego wynika, że jest częściowo niezdolna do pracy, przy czym powstanie niezdolności miało miejsce po dniu 13 października 2013 r. i trwa do 31 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny uznał, że skarga o wznowienie postępowania nie została oparta na ustawowej podstawie. Sąd ten wskazał, że stosowanie do brzmienia art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Żądanie wznowienia postępowania oparte na tej podstawie prawnej jest dopuszczalne wtedy, gdy po zakończeniu postępowania, którego dotyczy skarga, ujawniły się okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Podstawą wznowienia postępowania mogą być zatem takie nowe okoliczności oraz środki dowodowe, które zaistniały przed rozstrzygnięciem sporu - w trakcie postępowania i przed jego zakończeniem. Środek dowodowy, który powstał po uprawomocnieniu się wyroku, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania przewidzianej z art. 403 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny zadeklarował, że podziela pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1975 r., III PZP 4/75, OSNC 1976 nr 2, poz. 38, zgodnie, z którym uzyskanie - po uprawomocnieniu się wyroku - świadectwa lekarza specjalisty, które to świadectwo przedstawia wyniki badań strony procesowej i zawiera ocenę stanu zdrowia badanego odmienną od wyrażonej przez biegłych lekarzy w poprzednio zakończonym postępowaniu sądowym, nie stanowi późniejszego wykrycia takiego środka dowodowego, jaki ma na uwadze przepis art. 403 § 2 k.p.c.

W rezultacie, w ocenie Sądu odwoławczego, skarga kasacyjna nie została oparta na ustawowej podstawie. Orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 10 października 2017 r. zostało wydane po zakończeniu postępowania w niniejszej

sprawie, a nadto dotyczy okoliczności nie mających wpływu na treść rozstrzygnięcia. Z jego treści wynika bowiem, że D. N. jest częściowo niezdolna do pracy, a niezdolność ta powstała po dniu 13 października 2013 r. Zaznaczenia jednak wymaga, że zakwestionowana decyzja została wydana w dniu 21 czerwca 2012 r., zatem odnosi się do stanu zdrowia wnioskodawczym sprzed daty powstania niezdolności do pracy, określonej w orzeczeniu Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 10 października 2017 r. Okoliczność ta również uzasadnia odrzucenie skargi o wznowienie postępowania. Podstawą prawną orzeczenia Sąd Apelacyjny uczynił art. 410 § 1 k.p.c.

Zażalenie wywiodła ubezpieczona, zaskarżyła postanowienie w całości, zarzucając mu naruszenie art. 403 § 2 k.p.c. polegające na uznaniu, że orzeczenie lekarza orzecznika nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania, gdy tymczasem Sąd niezasadnie skupił się na samym dokumencie, który jest jedynie pochodną tej okoliczności w myśl której - nawet ZUS - stwierdza, że D. N. już w toku poprzedniego postępowania była niezdolna do pracy, co oznacza, że mamy do czynienia z nową okolicznością faktyczną jaką jest istnienie niezdolności do pracy.

Kierując się zgłoszonym zarzutem skarżąca domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie może doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego postanowienia.

Rację ma skarżąca, że art. 403 § 2 k.p.c. nie odnosi się jedynie do późniejszego wykrycia środków dowodowych, ale stanowi również o wykryciu „takich okoliczności, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy”. Orzeczenie lekarza orzecznika ZUS z dnia 10 października 2017 r. łączy obie kategorie. Z jednej strony, stanowi środek dowodowy, z drugiej zaś, jest nośnikiem „okoliczności” faktycznych. O ile w pierwszym znaczeniu nie można twierdzić, że dowód istniał przed wydaniem prawomocnego wyroku, o tyle oczywiste jest, że niezdolność do pracy (stanowiąca rzeczona w przepisie okoliczność faktyczną) istniała przed tą datą.

Powyższa uwaga nie oznacza, że zażalenie jest trafne. Wykrycie okoliczności faktycznej ma tylko wówczas znaczenie normatywne, gdy mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Oznacza to, że warunkiem konstytutywnym podstawy wznowienia postępowania jest relacja zachodząca między sferą faktów a przesłankami rzutującymi na rodzaj rozstrzygnięcia. Zależność ta nawiązuje do aspektu proceduralnego, a nie materialnoprawnego. Oznacza to, że nie tyle istotne jest, czy ziściły się warunki uwiarygodniające prawo do świadczenia, ale czy w momencie orzekania określona okoliczność faktyczna rzutowała na wynik rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze przedstawione zastrzeżenie, należy wskazać, że w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy stan zdrowia ocenia się na datę decyzji. Wynika to z właściwości postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Cechą tej procedury jest kontrolna rola sądu, która musi korespondować z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w decyzji administracyjnej. Organ rentowy dokonując rozstrzygnięcia odnosi się do aktualnego stanu prawnego oraz bierze pod uwagę znany stan faktyczny i dowodowy. Wskazane okoliczności identyfikują decyzję organu rentowego. Rola kontrolna sądu koncentruje się na ocenie stanu rzeczy stanowiącego podstawę wydanej wcześniej decyzji. Oznacza to, że w ramach uprawnień rozpoznawczych na orzeczenie sądu nie mają wpływu okoliczności powstałe po wydaniu zaskarżonej decyzji.

Ustawodawca zastrzegł w przepisie art. 316 § 1 k.p.c., że sąd wydając wyrok, bierze za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Pojęcie „stan rzeczy” odnosi się do wszystkich elementów, które składają się na podstawę wyroku. Obejmuje ono w szczególności podstawę faktyczną, prawną i kompetencyjną wyroku. W orzecznictwie sądowym jako zasadę przyjmuje się, że reguła powyższa nie ma zastosowania w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, na co ma wpływ wskazana funkcja kontrola postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Z tego powodu Sąd Najwyższy w wielu rozstrzygnięciach podkreślał, że powstanie niezdolności do pracy (albo zmiana stopnia tej niezdolności) po wydaniu decyzji przez organ rentowy nie może stanowić podstawy do zmiany decyzji przez sąd w przedmiocie

prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 254; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 273; z dnia 13 września 2005 r., I UK 382/04, LEX nr 276245, z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240; z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, LEX nr 1619190). Sąd Najwyższy odwoływał się do istoty postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazując na jego odwoławczy i kontrolny charakter. Podkreślał, że dzień wydania decyzji jest wyznacznikiem oceny niezdolności do pracy ubezpieczonego. Argumentował też, że sąd może zmienić decyzję tylko wówczas, gdy jest wadliwa, nie może natomiast zastępować organu kompetentnego do jej wydania i we własnym zakresie ustalać prawa do świadczenia. Doszłoby w tym wypadku do zmiany charakteru postępowania rentowego z administracyjno - sądowego na wyłącznie sądowy.

Mimo wskazanych uwag, nie można pominąć, że od dnia 1 stycznia 2005 r. ustawodawca dodał § 4 do przepisu art. 477¹⁴ k.p.c. Zgodnie z jego treścią w sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, a podstawę do wydania decyzji stanowi orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ZUS i odwołanie od decyzji opiera się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, sąd nie orzeka co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji. W tym przypadku sąd uchyla decyzję, przekazuje sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umarza postępowanie.

Regulacja ta nie może jednak świadczyć o tym, że wykryta okoliczność faktyczna mogła mieć wpływ na wynik sprawy. Wynika to z tego, że sąd odwoławczy nie jest uprawniony do skorzystania z rozwiązania przewidzianego w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., gdyż przepis ten ma zastosowanie wyłącznie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które ujawnią

się po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, upoważniają więc jedynie osobę ubiegającą się o świadczenie rentowe do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149 i z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 96/14, LEX nr 1642878). Oznacza to, że wykrycie niezdolności do pracy u wnioskodawczynie po wydaniu prawomocnego wyroku, która jednak powstała (po dniu 13 października 2013 r.), czyli po dacie decyzji organu rentowego (21 czerwca 2012 r.), nie da Sądowi Apelacyjnemu w P., w ramach wznowienia postępowania, możliwości uchylenia wcześniejszego wyroku i zastosowania reguły z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.

Przeprowadzone rozważania prowadzą do wniosku, że nowa okoliczność faktyczna, na którą powołuje się skarżąca, nie ma wpływu na wynik sprawy. Nie doszło zatem do naruszenia art. 403 § 2 k.p.c.

W konsekwencji zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.

kc